

*Ci-că, vrei să stingi cu paște
Focul când e 'n clăi cu fîn,
Și-apoi țici că ești Român.
Biala bab'a 'ntrat în laie
La stăpân.*

*Ca pe o bufniț' o 'ncunjoară
Și-o petrec cu chiu cu vaiu,
Și se țin de dînsa scaiu.
Plină-î strimta ulicioară
De alaiu.*

*Ba se răscolesc și căniă
De prin curți, și sar la ei,
Pe la garduri ies femeî,
Se urnesc mirați bătrîni
Din bordei.*

*Baba și-a uitat învêful:
Bate, 'njură dă din mâni:
«Dracilor, sunteți păgâni?
Maica mea! Să stai cu băful
Ca la căni!*

*Și cu băful se'nvîrtește
Ca să-și facă 'n jur ocol;
Dar abia e locul gol,
Și mulțimea năvălește
Iarăși stol.*

*Nu e chip să-î facă cu buna
Să-și păzească drumul lor!
Rîd și sar într'un picior
Se'nvîrtesc și țipă într'una
Mai cu zor.*

*Ast-fel tabăra se duce
Lălăind în chip avan:
Baba'n mijloc căpitan,
Scuipă'n sin și face cruce
De satan.*

*«Ce-î pe drum atîta gură?»
«Nu-î nimic. Copii ștregari».
— «Ei auți! Vedea-i-aș mari
Par'că trece-adunătură
De Tatarî!»*

G. Coșbuc.

ARBORELE DE CRACIUN ȘI CUNUNIA

DE

DOSTOJEWSKY

Zilele astea am vădut o cununie... dar nu! Vreaș să vă povestesc mai bine despre un arbore de crăciun. Cununia era foarte frumoasă; m'ă plăcut foarte mult, dar cea-l-altă intimplare este mai interesantă. Nu știu de ce, când am vădut cununia mi-am adus aminte de arborele de crăciun. Iată cum s'au intimplat lucrurile. Sint tocmai cinci ani, de când am fost poștit în sara de anul nou, la un bal de copii. Acela care m'ă poștit era un personaj bine cunoscut în lumea comercială, care își avea relațiile, cunoștințele și intrigile lui, așa că puteai presupune că acest bal de copii era un pretext pentru părinți de a se aduna și de a vorbi în modul cel mai nevinovat și intimplător, de tot felul de lucruri interesante. Eū eram străin, n'aveam nici o afacere și de aceea am petrecut seara, oare-cum neatrnat.

Acolo mai era un domn, care, cum mi se părea cel puțin, nu cunoștea nici familia și n'avea nici afaceri cu stăpânul casei și care, ca și mine, căduse, ca din cer în această serbare familiară... mi-a atras băgarea de seamă, mai mult ca ce-l-alti. Un bărbat înalt și slab, foarte serios, foarte bine îmbrăcat, puteai vedea pe fața lui că nu se simțea ca acasă în mijlocul acestei bucurii familiare; când se retrăgea într'un colț, înceta de a suride, și sprincenele lui groase și negre se incruntau. Afară de stăpânul casei, nu cunoștea pe nimeni la bal. Din mișcările lui se putea vedea cât de tare se plictisia, și

totuși se silia, pe cât cu putință, să joace cu curaj până la sfârșit rolul unui om vesel și fericit. Mai târziu aflai, că era din provincie, și că venise în capitală pentru o afacere foarte incureată; stăpânul casei, căruia îi adusesese o scrisoare de recomandație, nu-l prea proteja, totuși îl invitase, mai mult de politeță, la balul lui de copii. Cărți nu se jecau, țigări nu i se oferiră; nimeni nu veni să stea de vorbă cu dînsul; poate că cunoscuseră pasărea după pene; de aceea domnul nostru era nevoit, pentru a face ceva cu mâinile, să-și mângâie favoritele toată seara. Și în adevăr favoritele lui erau foarte frumoase. Dar le mângâia cu atâta zel, încât privindu-l, îi venia în minte fără voie gândul, că întâiu veniseră favoritele pe lume, și după dinsele venise și acest domn ca să le mângâie.

Afară de această figură, care lua parte în felul ei la fericirea familiară a stăpânului casei, mi-a mai plăcut un alt domn care era cu totul de alt soi. Acesta era un personaj, numit Julian Mastacovic. La prima privire, puteai să bați de seamă că era un musafir de onoare, care stătea în aceleași relațiuni cu stăpânul casei, ca și acesta cu domnul care-și mângâia favoritele.

Stăpânul și stăpâna casei îi spuneau o grămadă de amabilități, îi făceau curte, îi făceau semne din ochi, îi presentaū pe toți musafirii, pe dînsul însă nu-l presentaū nimenui. Observai o lacrimă în ochii stăpânului casei

când Julian Mastacovici spuse că rar își petrecuse timpul în mod așa de plăcut. Mă simțeam așa de rău în prezența unui astfel de bărbat, în cât, după ce privisem destul pe copii, mă refugiai într'un mic salon pe care-l găsiți deșert, și mă aședai în pavilionul de flori al gazdei, pavilion care ocupa aproape jumătate din odaie.

Copiii erau foarte drăguți, și cu toate sfaturile guvernanelor și ale mamelor, nu voiați să fie ca cei mari. Într'o clipă despoiaseră cu totul arborele de crăciun, și în scurtă vreme stricară jumătate din jucării, încă înainte de a afla pentru cine era fie-care jucărie. În deosebi mi-a plăcut un băiat cu părul buclat și cu ochii negri, care, cu pușca lui de lemn mă țintea mereu și voia să mă împuște. Însă băgarea de seamă a tuturor se îndrepta asupra unei fetițe de vre-o 11 ani, frumoasă ca un ingeraș, liniștită, gânditoare, palidă, cu ochii mari, adică. Copiii o superară și de aceea veni în același salon, în care ședeam și eu din întâmplare, și începu să se joace cu păpușa.

Musafirii arătau cu respect la un fabricant de spirt tatăl ei, și ridicând, observă cineva că pentru zestrea ei erau puse la o parte 300.000 ruble.

Întorcând capul la această observație, pentru a mă uita la cei cari vorbeau, privirea mea cădu asupra lui Julian Mastacovici, care cu mâinile la spate și cu capul înclinat puțin la o parte, asculta cu mare băgare de seamă aceste palavre nesărate. Din partea mea nu puteam să admir în deajuns șiretenia gazdei la împărțirea jucăriilor. Fetiței cu zestrea de 300.000 ruble, i se dăduse păpușa cea mai frumoasă. Pe urmă jucăriile urmau descrescând în valoare după rangul pe care-l ocupau părinții tuturor acestor copii fericiți. Cel din urmă copil, un băiat de 10 ani, slab, mic, cu pistruți pe față, cu părul roș, căpeta numai o cărticică de povestiri, cari vorbeau despre măreția naturei, despre lacrimi mișcătoare și alte asemenea lucruri, fără a avea ilustrații măcar. Bătatul, fiul guvernantei copiilor stăpânei casei, o sormană veduvă, era foarte sficios. Purta o hăinuță săracioasă. După ce căpătase cărticica, se învrtise mult timp în jurul celor-lalte jucării, cu privire lacome; ar fi dorit foarte mult să se joace cu copiii, dar nu îndrăznea; se vedea bine că-și pricepea starea. Îmi place mult să privesc copiii: cât e de interesant, când încep a-și arăta neatirnarea. Băgai de seamă că pe băiatul cu părul roș îl ispitiau mult jucăriile copiilor — începu să glumească cu aceștia, unui băiat umflat la față care avea batista plină de lucruri de mâncare, îi dădu mărul lui, altuia îi dase niște lucruri, și toate astea auma pentru ca să nu-l alunge de la locul de joc. După câteva minute însă, veni la dinsul un băiat obraznic, și-l bătuse dravăn. El nu îndrăznea să plângă.

Atunci veni guvernanta, mama lui, și-i porunci să nu se puie în cale celor-lalți copii. Copilul se strecură afară și merse în acelaș salon, în care era și fetița. Ea îl lăsă să se așede lângă dinsa, și amindoi se ocupară cu mult zel să împodobească, păpușele.

Ședeam de jumătate de ceas în pavilionul de flori, și ațipisem aproape. Pe când ascultam ast-fel pe jumătate, conversația băiatului cu părul roșu, cu fetița cea frumoasă cu 300.000 de ruble zestre, conversație care se învrtia numai în jurul păpușei, întră de-odată în odaie Julian Mastacovici. El se folosise de o scenă sgomotoasă dintre copii, pentru a se furișa afară din sală. Din locul meu ascuns, putusem băga de seamă, că cu un moment mai înainte, se întreținuse foarte stăruitor cu tatăl viitoarei mirese bogate, a cărui cunoștință abia o făcuse, asupra avantajului unui serviciu oare-care. Acuma stătea gânditor, ca cineva care socotește ceva pe degete. «300.. 300 «murmură el» 11... 12... 13... și așa mai departe. 16—5 ani! Să presupunem cu 4%—12 de 5 ori—60, ei, la aceste 60.. să presupunem că asta face în 5 ani—400. Hm! da... Dar nu le ține el la 400, pungașul! Asta o să ia 8, sau chiar 10%. Ei bine 500, să presupunem 500.000 cel puțin, asta-i sigur, ei restul pentru fleacuri, hm...»

El își stirși socoteala, tuși, și voi să părăsească odaia, când zări de-odată fetița și se opri. Pe mine nu mă vedea de după flori. Mi se păru că tremura de iritare, fie că calculul îl emoționa atâta, fie alt-ceva; își freca mâinile și nu putea sta pe loc. Această stare însă, ajunse la culme, când putu în sfârșit să stea într'un loc, și să arunce o privire plină de hotărîre asupra viitoarei mirese. Vru să pășească mai înainte, privi în jurul lui, și apoi, ca și cum ar fi avut conștiința încărcată, merse în virful picioarelor până la copilă. Se apropiă de dinsa cu un suris, se plecă și o sărută pe cap.

Fetița, care nu se aștepta la acest atac, scoase un strigăt de spaimă.

— Ce faci aici, drăguță? șopti el, privind în jurul lui, și mângâind-o pe obrazul.

— Ne jucăm.

— Ei, cu asta? Julian Mastacovici privi chiorș la băiat.

— Dar tu, de ce nu mergi în salon? îi zise el acestuia.

Băiatul tăcu, și-l privi cu ochii mari deschiși. Iarăși se uită Julian Mastacovici cu băgare de seamă în jurul lui, și iarăși se plecă la fetiță.

— Ce ai aici? o păpușă, drăguță? zise el.

— O păpușă, răspunse copila, încet și cu sficiune, încrețind fruntea.

— O păpușă... dar știi, drăguță, din ce-i făcută păpușa?

— Nu știu, răspunse ea și mai încet, plecând capul.

— Ei, din carpe, drăguță. Tu, măi băfete, du-te în salon la tovarășii tăi, strigă Julian Mastacovici, și privi pe băiat cu asprime. Asta supără și pe fetiță și pe băiat; ei se luară de mână, nevrând să se despartă.

— Și știi de ce ți-s'a dăruit păpușa? întrebă Julian Mastacovici, coborîndu-și vocea din ce în ce mai tare.

— Nu știu.

— Fiind-că toată săptămâna ai fost un copil bun și drăguț.

După aceasta, Julian Mastacovici păru apucat de ame-

leală; vocea lui tremură și deveni și mai înceată, când, privind în jurul lui, pentru ca nu cumva să mai fie vre-un ascultător în apropiere, afară de băiat, zise:

— Și o să mă iubești, draguță, când voi veni în vizită la părinții d-tale?

Zicând acestea, voi s'o mai sărute odată pe frumoasa fetiță, dar băiatul cu părul roșu, vedând că fetița era aproape să plângă, o apucă și mai strins de mină, și de mila ei începu să plângă. Atunci Iulian Mastacovici, se supără strașnic.

— Afară! Ieși afară, afară! strigă el către băiat; în salon! la camaradii tăi!

— Ba nu, nu-ți nevoie de asta, nu-ți de loc nevoie. Pleacă d-ta de aici, zise fetița. Lasă-l în pace! lasă-l! Asta o spuse aproape plângând.

Un foșnet se auzi la ușă. Iulian Mastacovici tresări și își îndreptă importanta sa persoană. Și încă mai mult de cât Iulian Mastacovici, se speria băiatul cu părul roșu; acesta lăsă pe fetița de mână, se lovi de perete— și astfel se strecură până în sala de mâncare. Pentru a nu atrage băgarea de seamă, și pentru a nu da de bănuit, merse și Iulian Mastacovici în sala de mâncare. Era roșu ca un rac, și când aruncă în treacăt o privire în oglindă, făcu o mutră care arăta că-și era rușine de el însuși. Probabil că era necăjit de aprinderea și nerăbdarea lui. Poate că, cu toată importanța și soliditatea lui, îl ațitase socoteala pe degete, de mai înainte și-l făcuse lacom, în cât se hotărîse să lucreze ca un copil, care se repede deadreptul la obiectul dorit, de și acest obiect era să fie al lui abia peste 5 ani.

Îl urmați pe acest domn în sala de mâncare, și acolo veduți o privescătoare ciudată. Iulian Mastacovici, la care răutatea se vedea în ochi, alunga pe băiatul cu părul roșu, care se retrăgea din ce în ce mai departe în fața lui, și nu știa unde să se ducă.

— Pleacă! Ce faci aici! Pleacă, îți spun! Fură fructe, hai? Ah, fură fructe? Cară-te, pungașule!

Băiatul, speriat, hotărît să întrebuițeze un mijloc desperat, se băgă repede sub masă.

Iulian Mastacovici scoase furios batista lui cea mare și se pregăti să-l scoată cu aceasta pe băiat de sub masă. Trebuie să observăm aici că Iulian Mastacovici era puțin mlădios: un bărbat bine hrănit, umflat la față, cu o burtă rotundă ca o nucă. Asuda și tușta. La urmă începu să gesticuleze ca un nebun: așa de puternic era într'insul sentimentul de răsbunare și poate (mai știți?) de gelosie. Începu să rid șgomotos. Iulian Mastacovici se întoarse și se zăpăci cu totul, și păru că nici nu-și aduce aminte în acest moment de nemăsura lui însemnătate. Tocmai venia stăpânul casei pe ușa opusă. Băiatul ieși de sub masă, și-și șterse genunchii și coatele. Iulian Mastacovici se grăbi să ducă batista la nas. Stăpânul casei se uită cam mirat la noi toți. Totuși, ca un om care cunoaște viața, și care își găsește în tot-d'a-una sângele rece, se folosi îndată de acest prilej, pentru a sechestra pentru dînsul pe musafirul lui.

— Acesta e băiatul despre care vă vorbiam; zise el arătând pe cel cu părul roșu; imi permisesem să fac apel la bunătatea d-tale pentru dînsul.

— Așa! răspuse Iulian Mastacovici încă tot puțin zăpăcit.

— Fiul guvernantei copiilor mei, zise mai departe stăpânul casei, cu un glas rugător; o biată femeie, veduva unui funcționar cinstit; și de aceea... Iulian Mastacovici, dacă e cu puțință...

— Ah, nu, nu! răspuse repede Iulian Mastacovici. Iartă-mă, Philipp Alexeievici, asta nu-ți cu puțință. M'am gândit; nici un loc vacant; și chiar de ar fi unul, apoi așteaptă 10 candidați, cari au mai multe drepturi de cât dînsul... Păcat! Imi pare rău!...

— Păcat! repetă stăpânul casei: un băiat tăcut și modest...

Iulian Mastacovici făcu o strimbătură și exclamă:

— Un băiat foarte obraznic, după cum am băgat de seamă.— Du-te băiete. Ce mai stai pe aici? Marș la camaradii tăi!

Nu se mai putu stăpâni și se uită chiorș la mine. Eu de asemenea nu mă putu stăpâni și-ți risei în nas. Iulian Mastacovici imi întoarse spatele, și întrebă destul de tare ca s'o pot auzi, pe stăpânul casei, că cine era acel tânăr ciudat. Apoi părăsi odaia, fără a se mai uita la mine. Observai că Iulian Mastacovici, pe când asculta pe stăpânul casei, mișca cu neîncredere capul.

Mă prăpădiam de ris. Mersei apoi în salon. Acolo veduți cum bărbatul cel foarte important, înconjurat de toți, de mame, de stăpânul și stăpâna casei, vorbîta cu emfază unei doamne, cu care tocmai făcuse cunoștință. Doamna ținea de mână pe copila cu care Iulian Mastacovici făcuse cu 10 minute mai înainte șcena din salon. Era neseecat acuma în laudele lui pentru frumusețea, talentul, grațiile, buna educație a fetiței. Așa se lingușea el pe lângă mama. Mama îl asculta cu evlavie, ștergându-și lacrimi de bucurie, pe când buzele tatălui surideau. Stăpânul casei se bucura de bucuria generală. Căci toți musafirii luați parte la dînsa, chiar și jocurile copiilor fură întrerupte, pentru ca să nu deranjeze conversația. Aerul era plin de pietate. Pe urmă auđii cum mama acelei fetițe interesante, mișcată până în adîncul inimei, ruga în expresiuni alese pe Iulian Mastacovici, să-i facă deosebita cinste de a onora cu grațioasa lui prezență casa ei. Cu ce bucurie neprefăcută primi Iulian Mastacovici această invitație! Musafirii se imprăștiară în toate părțile, cum cerea buna cuviință și ce laude începură, întrecându-se unii pe alții, asupra d-lui fabricant de spirit, asupra nevastei sale și asupra micii fetițe! și mai cu seamă asupra lui Iulian Mastacovici!

— Acest domn e însurat? întrebați eu, aproape tare, pe un cunoscut care stetea lângă Iulian Mastacovici.

Iulian Mastacovici imi aruncă o privire cercetătoare și înțepătoare.

— Nu, imi răspuse cel întrebat, surprins de lipsa mea intenționată de tact.

* * *

Acuma de curînd am trecut pe lângă biserica * *
Mulțimea de oameni și multele trăsuri mă atraseră în-
tr'acolo. Ziua 'era umedă, rece și tristă. Imi făcui loc
prin mulțime, intrai în biserică și vedui pe mirele: un
bărbat mic, gras și foarte luxos îmbrăcat. In curînd se
audi că venise și mireasa. Vedui o frumusețe orbitoare
și primăvărată. Ea imi păru însă foarte palidă și tristă;
avea ochii roșii ca de plâns. In apropierea mea, povesti
cineva, că avea abia 16 ani. Când mă uitai bine la mi-

rele, recunoseui într'insul pe Iulian Mastacovici, pe care
nu-l vedusem tocmai de 5 ani. Și când mă uitai iarăși
la mireasă... Doamne! Repede ieși din biserică. Audi
încă cum în mulțime se vorbea că mireasa era bogată,
că avea o zestre de 500 de mii de ruble... și atâția
banii pentru micile cheltuieli... Așa dar socoteala fusese
exactă! mă gândii eti, ieșind pe stradă.

Tradus de IOAN TANDURĂ.

R E M Ă I C U B I N E

Acum de mult, de zilele haine
Fugând, s'au dus din codrul pustiit
Aducătorii zilelor senine,
Mănați de-un dor spre Sudul fericit.

Dar ici coala se măi întrezărește
Prin crengi cernite-o frunză arămie;
Pământu-î stors, iar cerul sur vestește
Că e pe ducă toamna cea târzie.

Și-și spune greerul cu desperare,
Amar jălind sădărnicită-î viață;
La ruga-î a rămas fără'îndurare
Furnica, darnică doar în povață.

De-aproape tânguirea-î s'o asculte
Se pitulă — un scatiu pribeag, deprins
In zilele-î săndure atît de multe,
Când codru-î fără glas și câmpul nins.

... Negrijit, neșelit în viață, —
Stăpân pe flori, pe stebie și pe mlăji,—
Cântam voios din zori de dimineață
Și pînă'n cătr'amurgul cel cu vrăji...

Cântam cum cânta izvoarele de munte
Când, în a primăverelor suflare,
Pornesc din sînul stâncelor cărunte
Să-și țese pe sub flori a lor cărare.

Cântam cum cântă vîntul cel pribeag,
Ce prin desişul codrului se pierde, —
Când crengile plecându-se cu drag
Salintă par'că să le măi desmierde.

Cântam... Așa doar m'a făcut natura,
Să cânt și eu ce-a fost cântat în veci,
Da'n loc de dragoste găsit-am ură
Și luarea 'n ris a inimelor reci.

Degeaba-mi măi zîmbia slăvitul soare,
Când tot așa zîmbește la furnici...
Ce-î pasă de-un blînd suflet care moare
Strivit de suflotele cele mici!

Și mi-a sosit nemilostiva vreme,
De nu măi vrea țărîna să mă poarte!
Mi-î foame, vai! și vîntul aprig geme
Un gemet lung ca bocetul de moarte,

Storcînd cel de pe urmă strop de vlagă
Din pieptu-mi săgetat de flori de ghiață.
O, cerule! și tu, cîmpie dragă!
Voî, visuri, dătătoarelor de viață, —

Mă sting! mă duc cu ne'nțeleasa-mi jale!...
— Te'nșeli, te'nșeli, — un dulce glas răspunde, —
Eu te'nșeleg!... Cu vaerile tale
Tu inima-mi ruți, — dar n'am de unde!...

Privește aripa-mi de vînt sbârilită,
Privește trupul meu de lipsă supt;
Să-mi pot hrăni odrasla hămesită
Din lan în lan mă sbucium ne'nterrupt.

Dar n'am putut să trec cu nepăsare
Pe lâng'o inimă fără de noroc;
Și auzînd cum plîngi de întristare
Ca să te mîngîi m'am oprit în loc...

— «O cât mă-alini tu ceasul morții mele,
Prietine, cu a ta compătimire!
Și-a tale zile, dragă, știu că s grele,
Dar nu te-atinge-a soartei învrăjbite

Atît de mult în aspra luptă-a vieții,
Ce m'a învins!... o, vino lângă mine...
Pe ochii mei se lasă vîlul ceții...
Să mi-î închizi... mă duc... rămăi cu bine!...

Sinistrul glas al vîntului sporește,
Vuind din răspuțeri a vijelic,
Pe când scatiu pe greer 'l ocrotește
Cătînd sub aripile-î să-l învie.

Da fără de folos se măi frămîntă
Să-l smulgă din a morții ghiară 'n silă;
Și-atunc... resun'un blestem fără milă,
Și-apoi un plâns... plin de iubire sfîntă.

J. BONIFACE-HÉTRAT.